

Pedagogiek in de BSO: Werken met Kinderen van 4 - 12 Jaar

Kinderopvang biedt een inspirerende omgeving die bijdraagt aan de ontwikkeling van een kind. Kwaliteit en service zijn essentieel, zodat ouders hun kind(eren) met een gerust hart kunnen toevertrouwen aan de opvang. Bij alles wat wordt gedaan, staat het kind centraal. Daarnaast is het belangrijk om een opvangpakket aan te bieden dat zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van ouders.

Kinderopvangorganisaties maken bewuste keuzes en hanteren een duidelijke pedagogische visie: de persoonlijke en sociale ontwikkeling van een kind staat centraal. Goed observeren en begrijpen wat kinderen nodig hebben is cruciaal. Werken in een positieve flow en een actieve rol spelen in de ontwikkeling van kinderen draagt hieraan bij.

- **Uitgangspunten Wet Kinderopvang & Wet IKK** De Wet Kinderopvang en de Wet IKK (Innovatie Kwaliteit Kinderopvang) stellen richtlijnen vast voor de kwaliteit en ontwikkeling van kinderopvang. Deze uitgangspunten zijn essentieel om een veilige en stimulerende omgeving te bieden waarin kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- **Hoofdpunten:**
- **Bieden van emotionele veiligheid:** Kinderen hebben een stabiele en vertrouwde omgeving nodig waarin zij zich veilig voelen om te groeien en te leren. Dit betekent dat pedagogisch medewerkers sensitief reageren, voorspelbaar handelen en een warme en respectvolle sfeer creëren.
- **Stimuleren van persoonlijke en sociale competenties:** Kinderen ontwikkelen zich door interacties met anderen. In de kinderopvang wordt aandacht besteed aan zelfstandigheid, zelfvertrouwen, samenwerken en het begrijpen van emoties bij zichzelf en anderen.
- **Overdracht van normen en waarden:** Kinderopvang speelt een belangrijke rol in het bijbrengen van normen en waarden. Dit gebeurt door het voorleven van respectvol gedrag, sociale omgangsvormen en het stimuleren van empathie en verantwoordelijkheid.
- **Gezonde en veilige omgeving:** Zowel fysiek als mentaal moeten kinderen zich veilig voelen. Dit houdt in dat er een gestructureerde en schone omgeving is, waarin hygiëne, gezonde voeding en veiligheid centraal staan.
- **Gerichte ontwikkelingsstimulering:** Kinderen worden gestimuleerd in hun cognitieve, motorische, sociaal-emotionele en taalontwikkeling door middel van activiteiten en speelse interacties.
- **Betrokkenheid van ouders:** Een goede samenwerking met ouders is essentieel. Transparante communicatie en ouderparticipatie dragen bij aan de ontwikkeling en het welzijn van het kind.

Toepasbare interactievaardigheden Interactievaardigheden vormen de basis voor pedagogisch handelen en dragen bij aan een positieve ontwikkeling van kinderen:

- **Sensitieve responsiviteit:** Het adequaat en liefdevol reageren op signalen en behoeften van kinderen, waardoor zij zich begrepen en veilig voelen.

- **Structuur en grenzen stellen:** Duidelijke regels en routines bieden voorspelbaarheid en zorgen voor een veilige en stabiele omgeving.
- **Praten en uitleggen:** Door met kinderen te praten en dingen uit te leggen, worden hun taalontwikkeling en denkvaardigheden gestimuleerd.
- **Begeleiden van interacties tussen kinderen:** Kinderen leren van sociale interacties. Door hen hierin te begeleiden, ontwikkelen zij sociale vaardigheden zoals delen, samenwerken en conflicten oplossen.
- **Stimuleren van autonomie:** Kinderen krijgen ruimte om zelf keuzes te maken en initiatieven te nemen, wat hun zelfvertrouwen en zelfstandigheid bevordert.
- **Ontwikkelingsstimulering:** Actief bijdragen aan de groei van het kind door middel van spel, gesprekken en gerichte activiteiten die passen bij de leeftijd en ontwikkeling.
- **Ontwikkelingsgebieden** De ontwikkeling van kinderen wordt op verschillende gebieden gestimuleerd:
  - **Sociaal-emotionele ontwikkeling:** Kinderen leren emoties herkennen, reguleren en sociale vaardigheden ontwikkelen zoals samenwerken en omgaan met anderen.
  - **Taalontwikkeling:** Door gesprekken, voorlezen en interactie breiden kinderen hun woordenschat uit en leren zij taalstructuren begrijpen.
  - **Motorische ontwikkeling:**
    - **Grove motoriek:** Bewegen, rennen, springen en evenwicht bewaren.
    - **Fijne motoriek:** Knippen, tekenen, schrijven en bouwen met kleine objecten.
  - **Cognitieve ontwikkeling:** Kinderen leren logisch nadenken, problemen oplossen, concentreren en informatie verwerken.
  - **Zintuiglijke en creatieve ontwikkeling:** Door muziek, kunst, knutselen en spel worden de zintuigen geprikkeld en creativiteit gestimuleerd.

Deze uitgangspunten en vaardigheden vormen samen de basis voor een hoogwaardige en verantwoorde kinderopvang, waarin ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen.

Ontwikkelingspsychologie van kinderen tussen 4 en 12 jaar De ontwikkelingspsychologie richt zich op de manier waarop kinderen groeien en leren. Tussen de 4 en 12 jaar doorlopen kinderen verschillende ontwikkelingsfasen:

- **Vygotsky's Sociaal-Culturele Theorie:** Kinderen leren in interactie met anderen. De rol van pedagogisch medewerkers is het bieden van 'scaffolding': ondersteuning bieden die kinderen helpt nieuwe vaardigheden op te bouwen totdat ze het zelfstandig kunnen.
- **Piaget's Cognitieve Ontwikkelingstheorie:**
  - **Preoperationele fase (4-7 jaar):** Kinderen leren door spel en verbeelding. Ze beginnen symbolisch te denken, maar hebben nog moeite met het perspectief van anderen.
  - **Concreet-operationele fase (7-12 jaar):** Kinderen leren logisch nadenken en begrijpen concepten zoals oorzaak-gevolg en classificatie.

- **Erikson's Psychosociale Ontwikkelingsstadia:**
  - **Initiatief versus schuldgevoel (4-6 jaar):** Kinderen experimenteren graag en ontwikkelen een gevoel van initiatief. Te veel correctie kan hen onzeker maken.
  - **Vlijt versus minderwaardigheid (6-12 jaar):** Kinderen leren vaardigheden en competenties. Ze ontwikkelen zelfvertrouwen door positieve ervaringen met leren en samenwerken.
- **Bowlby's Hechtingstheorie:** Kinderen die zich veilig gehecht voelen aan volwassenen, ontwikkelen een positiever zelfbeeld en sociale competenties.

Door inzicht in deze ontwikkelingsprincipes kunnen pedagogisch medewerkers effectiever inspelen op de behoeften van kinderen en hen begeleiden in hun groei naar zelfstandigheid.

Voorbeeldgesprekjes:

1. Nieuw kind in de groep

- PM: "Hoi Emma, dit is je eerste dag! Wil je dat ik je voorstel aan de andere kinderen?"
- Emma: "Ja, graag!"
- PM: "Super, dan gaan we samen even kijken wie er allemaal zijn."

2. Kind heeft moeite met delen

- PM: "Ik zie dat jullie allebei met dezelfde auto willen spelen. Hoe kunnen we dit oplossen?"
- Kind 1: "Misschien kunnen we hem om de beurt gebruiken?"
- PM: "Dat is een goed idee! Laten we een timer zetten."

3. Conflict tussen kinderen

- PM: "Ik zie dat jullie boos zijn op elkaar. Willen jullie vertellen wat er is gebeurd?"
- Kind 1: "Hij pakte mijn blokken zonder te vragen!"
- PM: "Laten we samen bedenken hoe we dit op kunnen lossen. Misschien kunnen we afspraken maken?"

Altijd positief

Uitgangspunten Wet Kinderopvang & Wet IKK

- Positieve benadering en ondersteuning van de eigenheid van het kind
- Creëren van een stabiele en voorspelbare omgeving

Toepasbare interactievaardigheden:

- Emotionele ondersteuning
- Autonomie stimuleren
- Begeleiden van interacties tussen kinderen

Ontwikkelingsgebieden:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Taalontwikkeling

Ontwikkelingspsychologie: Volgens Vygotsky's theorie ontwikkelen kinderen zich in interactie met hun omgeving. Een positieve flow helpt hen om vaardigheden aan te leren en hun zelfvertrouwen te vergroten.

Voorbeeldgesprekjes:

1. Een kind voelt zich verdrietig

- PM: "Ik zie dat je verdrietig bent. Wil je vertellen wat er aan de hand is?"
- Kind: "Ik mis mijn mama."
- PM: "Dat begrijp ik. Wil je misschien een knuffel of een tekening voor haar maken?"

2. Een kind is boos na een ruzie

- PM: "Je lijkt boos, klopt dat?"
- Kind: "Ja, hij duwde mij weg!"
- PM: "Zullen we samen kijken hoe we dit kunnen oplossen?"

3. Kind durft niet mee te doen met een activiteit

- PM: "Zie ik het goed dat je het een beetje spannend vindt?"
- Kind: "Ja, ik weet niet of ik het durf."
- PM: "Misschien kunnen we samen beginnen, en als je wilt kun je later alleen verder."

Begeleiding van actieve kinderen

Uitgangspunten Wet Kinderopvang & Wet IKK

- Rekening houden met verschillende energie- en gedragsniveaus
- Bieden van structuur en ruimte voor beweging

Toepasbare interactievaardigheden:

- Structuur bieden
- Praten en uitleggen

- Ontwikkelingsstimulering

Ontwikkelingsgebieden:

- Motorische ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Emotionele regulatie

Ontwikkelingspsychologie: Kinderen met veel energie hebben ruimte nodig om deze energie op een positieve manier te gebruiken. Volgens Piaget ontwikkelen zij cognitieve structuren door actief te spelen.

Voorbeeldgesprekjes:

1. Een kind rent door de ruimte

- PM: "Ik zie dat je veel energie hebt! Zullen we buiten een renwedstrijd doen?"
- Kind: "Ja, dat lijkt me leuk!"
- PM: "Super, laten we naar buiten gaan!"

2. Een kind klimt op meubels

- PM: "Ik snap dat je graag klimt, maar dit is niet veilig. Zullen we kijken of er buiten iets is waar je kunt klimmen?"
- Kind: "Ja, is daar een klimrek?"
- PM: "Ja! Laten we samen gaan kijken."

3. Een kind kan niet stilzitten aan tafel

- PM: "Ik zie dat je graag wilt bewegen. Wil je misschien even staan terwijl we eten?"
- Kind: "Mag dat echt?"
- PM: "Ja, zolang je andere kinderen niet stoort."

Samen aan tafel

Uitgangspunten Wet Kinderopvang & Wet IKK

- Gezonde eetgewoonten stimuleren
- Sociale interactie tijdens maaltijden bevorderen

Toepasbare interactievaardigheden:

- Begeleiden van interacties
- Positieve ondersteuning
- Praten en uitleggen

Ontwikkelingsgebieden:

- Sociale ontwikkeling
- Zelfstandigheid en motorische vaardigheden
- Taalontwikkeling

Ontwikkelingspsychologie: Volgens Erikson's psychosociale ontwikkelingsfasen draagt samen eten bij aan het ontwikkelen van autonomie en sociale vaardigheden.

Voorbeeldgesprekjes:

1. Een kind wil niet eten

- PM: "Ik zie dat je je boterham niet opeet. Vind je het niet lekker?"
- Kind: "Ik weet het niet."
- PM: "Misschien kun je een klein hapje proberen?"

2. Kind praat door elkaar aan tafel

- PM: "Laten we afspreken dat we elkaar laten uitpraten, zodat iedereen iets kan vertellen."
- Kind: "Oké, ik wacht op mijn beurt!"

3. Kind wil niet aan tafel zitten

- PM: "Wil je liever aan de hoge tafel zitten of op een gewone stoel?"
- Kind: "De hoge tafel lijkt me leuk!"
- PM: "Dat is prima, laten we daar samen eten."

Vertrouwensinspecteur en Meldplicht

Pedagogisch medewerkers hebben de verantwoordelijkheid om signalen van grensoverschrijdend gedrag te herkennen en te melden. De vertrouwensinspecteur Kinderopvang kan hierbij worden ingeschakeld. De Wet Seksuele Misdrijven stelt strikte grenzen aan gedrag tussen volwassenen en kinderen.

Meldprocedure:

1. Observeer en documenteer signalen.
2. Bespreek signalen met een leidinggevende.
3. Indien nodig, neem contact op met de vertrouwensinspecteur.
4. Handel volgens de meldcode kindermishandeling.

De vertrouwensinspecteur voor de kinderopvang

Merk je dat er in of rond een kinderopvang (ernstige) problemen voordoen? Ouders, beroepskrachten, houders, gastouders, aandachtfunctionarissen en andere betrokkenen in de kinderopvang kunnen dan contact opnemen met de vertrouwensinspecteurs.

Hoe neem je contact op met de vertrouwensinspecteur?

De vertrouwensinspecteurs zijn alle werkdagen tijdens kantooruren (08.00-17.00 uur) bereikbaar op het nummer: 0900 111 3 111. (lokaal tarief, € 0,28 per minuut, met een starttarief van € 0,0951). Je kunt ook anoniem contact opnemen met de vertrouwensinspecteurs. De vertrouwensinspecteur heeft een bijzondere geheimhoudingsplicht zodat gevoelige zaken besproken kunnen worden.

Dit document biedt een praktische handleiding voor pedagogisch medewerkers in de BSO. Door interactievaardigheden, ontwikkelingspsychologie en wet- en regelgeving te integreren, wordt een holistische benadering van kinderopvang gestimuleerd.